

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Mirosława Gołuńska
Sędziowie:	SA Artur Kowalewski (spr.) SO del. Wojciech Machnicki
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1), H. W. (2) i A. M.

przeciwko Towarzystwu (...) spółce akcyjnej
w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 15 stycznia 2016 roku, sygn. akt I C 167/14

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- 1. w punkcie drugim w ten sposób, że zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki A. M. dalszą kwotę 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty, zaś w pozostałej części powództwo A. M. oddala,**
- 2. w punkcie siódmym w ten sposób, że zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz każdego z powodów M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i H. W. (2) kwoty po 15.000 (piętnaście tysięcy) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty, zaś w pozostałej części powództwo tych powodów oddala,**
- 3. w punkcie ósmym w ten sposób, że nie obciąża powodów H. W. (2), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i M. W. (1) kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej, zaś koszty zastępstwa procesowego pomiędzy pozwanym a powódką A. M. wzajemnie znosi,**

4. w punkcie dziesiątym w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej

w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego

w Koszalinie kwotę 10.550 (dziesięć tysięcy pięćset pięćdziesiąt) złotych tytułem części opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powodowie byli zwolnieni,

5. w punkcie jedenastym w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej

w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego

w Koszalinie kwotę 4.171,35 (cztery tysiące sto siedemdziesiąt jeden złotych i 35/100) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa;

II. oddała apelację w pozostałej części;

III. nie obciąża powodów H. W. (2), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i M. W. (1) kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu apelacyjnym, zaś koszty zastępstwa procesowego w tym postępowaniu pomiędzy pozwanym a powódką A. M. wzajemnie znosi;

IV. nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...)

i (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Koszalinie kwotę 4.250 (cztery tysiące dwieście pięćdziesiąt) złotych tytułem części opłaty sądowej od apelacji, od której uiszczenia powodowie byli zwolnieni.

Artur Kowalewski Mirosława Gołuńska Wojciech Machnicki

Sygn. akt I ACa 253/16

UZASADNIENIE

Powodowie W. W. (1), W. W. (2), M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1), H. W. (2) i A. M. w pozwie skierowanym przeciwko Towarzystwu (...) SA z siedzibą w W. domagali się zasądzenia na swoją rzecz następujących kwot :

- na rzecz W. W. (2) zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, syna M. W. (3), w kwocie 58.000,00 (pięćdziesiąt osiem tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz W. W. (2) odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku śmiercią osoby najbliższej syna M. W. (3), w kwocie 50.000,00 (pięćdziesięciu tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty;

- na rzecz W. W. zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, syna M. W. (3), w kwocie 58.000,00 (pięćdziesiąt osiem tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz W. W. (1) odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku śmiercią osoby najbliższej syna M. W. (3), w kwocie 50.000,00 (pięćdziesięciu tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty;

- na rzecz M. W. (1) zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, brata M. W. (3), w kwocie 45.000,00 (czterdzieści pięć tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz A. W. (1) zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, brata M. W. (3), w kwocie 45.000,00 (czterdzieści pięć tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz P. W. zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, brata M. W. (3), w kwocie 45.000,00 (czterdzieści pięć tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz H. W. (1) zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, brata M. W. (3), w kwocie 45.000,00 (czterdzieści pięć tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz H. W. (2) zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, brata M. W. (3), w kwocie 45.000,00 (czterdzieści pięć tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

- na rzecz A. M. zadośćuczynienia pieniężnego za śmierć osoby najbliższej, wnuka M. W. (3), w kwocie 30.000,00 (trzydzieści tysięcy 00/100) złotych wraz z odsetkami w wysokości ustawowej za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty , na podstawie art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. ;

Nadto strona powodowa wniosła o zasądzenie od pozwanego ubezpieczyciela na rzecz powodów kosztów procesu według załączonego spisu kosztów.

Pozwany Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództw w całości, a nadto o zasądzenie od każdego z powodów na rzecz strony pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podkreślając, że przedprocesowo uiszczona na rzecz uprawnionych kwoty zadośćuczynienia są adekwatne do rozmiaru doznanej przez każdego z nich krzywdy.

Wyrokiem z dnia 15 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie zasądził od pozwanego tytułem zadośćuczynienia na rzecz: powódki A. M. kwotę 10.000 zł. z odsetkami od dnia 3 listopada 2013 roku, powódki W. W. (1) kwotę 58.000 zł. z odsetkami od dnia 3 listopada 2013 roku, powoda W. W. (2) kwotę 58.000 zł. z odsetkami od dnia 3 listopada 2013 roku; w pozostałej części powództwa tych powodów oddalił; oddalił w całości powództwa H. W. (2), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i M. W. (1), nie obciążając ich – podobnie jak powódki A. W. (2) - kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej; zniósł wzajemnie koszty procesu między powodami W. W. (1) i W. W. (2), a pozwanym; nałożył na pozwanego obowiązek uiszczenia kosztów sądowych w wymiarze: 6.300 zł. tytułem opłaty sądowej od uwzględnionych roszczeń pieniężnych powodów oraz 2.928,35 zł. tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Podstawę tego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i ich ocena prawna.

W dniu 26 czerwca 2010 roku na trasie B.- S. kierujący samochodem osobowym marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) M. P. na prostym odcinku drogi wjechał na pobocze drogi i uderzył w przydrożne drzewo, gdzie w wyniku zderzenia pasażer tego auta M. W. (3) wskutek doznanych obrażeń ciała zmarł. W sprawie tej dochodzenie prowadziła Prokuratura Rejonowa w Szczecinku , kwalifikując ten czyn z art. 177 § 2 k.k. Postanowieniem z 27 października 2010 roku organy ścigania umorzyły postępowanie w tej sprawie wobec śmierci sprawcy , na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.

Kierowca tego pojazdu i zarazem sprawca tego wypadku drogowego był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej za skutki tego zdarzenia u poprzednika prawnego pozwanego.

Przed tym tragicznym zdarzeniem M. W. (3) mieszkał w jednym domu wraz z rodzicami W. W. i W. W. (2), babcią A. M. oraz rodzeństwem D., M., A., P., H. i H.. Jednakże z uwagi na brak stałego zatrudnienia na terenie kraju wyjechał do Niemiec gdzie pracował zarobkowo. Był zaręczony i planował ślub. Podczas pobytów w domu rodzinnym w miejscowości K. pomagał rodzicom i młodszemu rodzeństwu, zarówno w pracach w domu, przy wyrobie drewna opałowego i w przydomowym ogrodzie. Nadto wspierał swoje młodszymi rodzeństwem drobnymi prezentami, dobrymi radami i opieką. Nadto część zarobionych pieniędzy przeznaczal na wsparcie budżetu domowego rodziców.

W tamtym okresie początkowo W. W. (1) była w domu na urlopie wychowawczym i zajmowała się najmłodszym, 3-letnim synem H.. Nadto sprawowała ona opiekę nad 4-letnią córką H., 8-letnim synem P., 12-letnim synem M. i 15-letnim synem A. , a także nad 17-letnim synem D. . Po zakończeniu urlopu wychowawczego powódka jeszcze w 2010 roku zaczęła wyjeżdżać do Niemiec, do pracy .

Powód W. W. (2), posiadający wykształcenie podstawowe i prawo jazdy kategorii B i C utrzymywał rodzinę z prac dorywczych , pracując na budowach . Powód z przyczyn osobistych nie pracował jako kierowca zawodowy.

Z kolei powódka A. M. mieszkając w tym samym bloku, piętro wyżej, codziennie schodziła do mieszkania Państwa W. i aktywnie pomagała w wychowywaniu wnuków, bawiąc je oraz przygotowując posiłki dla całej rodziny.

Bezpośrednio po tym wypadku komunikacyjnym, w którym śmierć poniósł M. W. (3) życie rodziny uległo zmianie.

Sąd Okręgowy szczegółowo opisał skutki, jakie śmierć syna wywołała dla jego rodziców, powodów W. W. (1) i W. W. (2). W odniesieniu do powódki A. M. wskazał, że po śmierci wnuka była bardzo przybita. Do pogrzebu funkcjonowała na lekach uspokajających. Przez okres pierwszych trzech miesięcy miała problemy ze snem, łaknieniem (schudła 6 kg.), była płacziwa. Przez okres około dwóch lat towarzyszył jej lęk o dzieci córki W., obniżony nastrój i płacziwość. A. M. była zamknięta w sobie unikała kontaktów z sąsiadami, wszyscy i wszystko ją drażniło. W oparciu o opinię biegłych sądowych lekarza psychiatry i psychologa Sąd ustalił, że śmierć najstarszego wnuka wywołała u A. M. zaburzenia emocjonalne, snu, łaknienia oraz uczucie rozdrażnienia. Zburzenia snu ale o znacznie mniejszym nasileniu okresowo występują nadal, zaś myśl o wnuku M. wywołuje lęk o najbliższych. Objawy te okresowo dezorganizują jej codzienne funkcjonowanie. Pomimo, że powódka deklaruje, iż od dwóch lat czuje się lepiej, to nadal nie pogodziła się z tą trudną dla wszystkich sytuacją. Powódka A. M. nie wymaga ani leczenia psychiatrycznego ani też wsparcia psychologicznego. Jednakże zanim wróciła do normalnego funkcjonowania przeszła przedłużony okres żałoby trwający około dwóch lat.

Powód H. W. (2) w chwili śmierci brata M. miał 3 lata. Z uwagi na młody wiek nie pamięta on swojego najstarszego brata, zna go jedynie z opowiadań i ze zdjęcia stojącego przy telewizorze. Atmosfera żałoby, jaka panowała w domu rodzinnym tj. smutek, żal, płacz, rozmowy o nieżyjącym bracie, niepełne zrozumienie sytuacji domowej, powstałej wskutek tego tragicznego wypadku komunikacyjnego – przez pewien czas negatywnie wpływały na funkcjonowanie nieletniego powoda, na jego poczucie bezpieczeństwa, a nawet wywoływały lęk o innych członków rodziny. W zaakceptowaniu tej trudnej sytuacji rodzinnej pomogli małoletniemu jego rodzice i starsze rodzeństwo. Obecnie u powoda H. W. (2) nie występują objawy zaburzeń emocjonalnych. Jest on osobą dobrze przystosowaną psychologicznie. Okres żałoby przebył w sposób typowy, bez konieczności opieki psychologicznej lub psychiatrycznej.

Powódka H. W. (1) w chwili śmierci brata M. miała 6 lat. Do dzisiaj powódka pamięta jak brat bawił się z nią lalkami, klockami, chodził z nią na spacer i opiekował się nią pod nieobecność rodziców. Proces żałoby przebyła w sposób typowy dla jej wieku. W odnalezieniu się i zaakceptowaniu trudnej sytuacji rodzinnej pomogli jej rodzice oraz starsze rodzeństwo. Wsparcie powódka uzyskiwała również ze strony koleżanek i kolegów ze szkoły, a także poprzez udział w różnych kołach zainteresowań. Nie korzystała z opieki psychologicznej i psychiatrycznej, ani też nie przyjmowała żadnych leków, obecnie również nie wymaga terapii ze strony lekarza psychiatry lub psychologa.

Powód P. W. w chwili śmierci brata M. miał 8 lat. Powód pamięta brata jako osobę, która pomagała rodzicom gdy oni nie mieli już sił do prac domowych, zajmowała się też młodszym rodzeństwem. Nagła i tragiczna śmierć M. była dla tego powoda dużym przeżyciem: często płakał, trudno mu było zrozumieć dlaczego M. nie wraca i dlaczego już go nie

zobaczy. Po pogrzebie brata, mimo, że był to okres wakacyjny powód nie chciał wychodzić z domu, bał się, że znowu stanie się coś złego. Początkowo miał problemy ze snem, łaknieniem, bał się zostawać sam w domu, często jeździł na cmentarz. Z upływem czasu, dzięki wsparciu rodziców, babci i kolegów powód zaakceptował tę trudną dla siebie sytuację. Z upływem miesięcy powód przestał wracać pamięcią do wypadku, przestał mówić o tym zdarzeniu. Obecnie przyzwyczał się do myśli, że brat nie żyje, jest mu tylko czasami smutno z tego powodu. Powód mieszka wraz z matką w Niemczech i tam uczy się w szkole. Nie korzystał ani też nie wymaga opieki psychologicznej i psychiatrycznej.

Powód M. W. (1) w chwili śmierci brata M. miał 12 lat. Wiadomość o śmierci brata przyjął źle. Ogarnął go smutek, stał się płaczliwy a nadto miał problemy ze snem i zaburzenia łaknienia. W powrocie do normalnego funkcjonowania pomogli mu koledzy, którzy namawiali go do wspólnych gier i zabaw. Teraz powód opiekuje się grobem brata, aczkolwiek wspomina wspólne gry w piłkę oraz wspólne zainteresowania motoryzacją. Okres żałoby przeżył w sposób typowy. Wszystkie fazy żałoby przeżył w ciągu 6 miesięcy i nie korzystał z opieki psychologicznej ani psychiatrycznej, nie przyjmował też leków na uspokojenie. Obecnie M. W. (1) nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani terapii psychologicznej. Pouklądał sobie życie i jest uczniem szkoły wojskowej.

Powód A. W. (1) w chwili śmierci M. miał 15 lat. Po tragicznej śmierci brata i po zakończeniu wakacji powód powrócił do szkoły lecz nie mógł się skupić na nauce, miał kłopoty z pamięcią, uczenie się sprawiało mu wiele problemów. Powód powtarzał II klasę gimnazjum, a następnie z uwagi na niepowodzenia przerwał naukę. Po ukończeniu 18 roku życia A. W. (1) wyjechał do mamy, do Niemiec gdzie obecnie pracuje. Jest pracownikiem fizycznym, zbiera kosze na śmieciarce. Powód jest kawalerem, bezdzietnym, ma dziewczynę, z którą buduje partnerskie relacje. A. W. (1) przeżył okres żałoby w sposób typowy. Nie korzystał z opieki psychologicznej, ani też terapii psychiatrycznej, nie przyjmował też leków na uspokojenie. W ocenie biegłych powód nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani wsparcia psychologicznego.

Po raz pierwszy powodowie W. W. (1) i W. W. (2), zgłosili swoje roszczenia o zadośćuczynienie i odszkodowanie w związku ze śmiercią syna M. W. (3) w przedmiotowym wypadku komunikacyjnym już na początku listopada 2010 roku. Wówczas domagali się zapłaty przez ubezpieczyciela, z tego tytułu kwot po 150.000 złotych.

Również w tym samym czasie pozostali powodowie P. W., H. W. (2), H. W. (1), A. W. (1) i M. W. (1) zgłosili swoje roszczenia co do zapłaty zadośćuczynienia za śmierć brata M. W. (3) w kwotach po 100.000 złotych.

Decyzją z 14 stycznia 2011 roku ubezpieczyciel wypłacił powodom W. W. i W. W. (2) po 12.000 złotych, zaś powodom P. W., D. W., H. W. (2), H. W. (1), M. W. (1) i A. W. (1) po 5.000 złotych tytułem zadośćuczynień za doznaną krzywdę w związku ze śmiercią M. W. (3).

W piśmie z 17 marca 2011 roku powodowie, po otrzymaniu świadczeń pieniężnych z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę domagali się zapłaty przez ubezpieczyciela dalszych kwot zadośćuczynienia tj. powodowie W. W. (1) i W. W. (2) po 38.000,00 złotych, zaś pozostali powodowie po 15.000,00 złotych.

W odpowiedzi na to wezwanie, pismem z 19 maja 2011 roku ubezpieczyciel odmówił wypłaty dalszych kwot zadośćuczynienia.

Pismem z dnia 30 września 2013 roku powodowie ponownie wezwali pozwanego ubezpieczyciela do zapłaty dodatkowych kwot zadośćuczynienia pieniężnego a z uwagi na brak reakcji ze strony pozwanej zgłosili przedmiotowe żądania pozwu.

W zakresie oceny materiału procesowego Sąd Okręgowy podkreślił, że wiarygodność wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, w szczególności opinii psychologicznych – psychiatrycznych, nie była przez żadną ze stron kwestionowana.

Wobec bezsporności odpowiedzialności pozwanej co do zasady, rozstrzygnięcie sprawy - w zakresie żądania zadośćuczynienia - sprowadzało się do weryfikacji wysokości należnego z tego tytułu każdemu z powodów świadczenia

przy uwzględnieniu, że przedprocesowo ubezpieczyciel wypłacił rodzicom M. W. (3) z tego tytułu po 12.000 zł., zaś rodzeństwu po 5.000 zł.

Sąd Okręgowy szczegółowo przedstawił okoliczności dotyczące wpływu śmierci syna na życie W. i W. W. (2) i w konsekwencji uznał, że kwoty wypłacone przez pozwaną są zbyt niskie i winne być ustalone do kwoty po 70.000,00 złotych na rzecz każdego z nich. Uwzględniając fakt dokonanych wypłat, zasądził w konsekwencji od zobowiązanego ubezpieczyciela na rzecz każdego z nich po 58.000 zł., w oparciu o treść art. 446 § 4 k.c.

Odnośnie odsetek od tych świadczeń Sąd I instancji wskazał, że datą początkową ich naliczania winna być data wskazana przez powodów w pozwie a nie data wyrokowania w sprawie jak tego domagała się strona pozwana. Pozwany na przestrzeni kolejnych wezwań do zapłaty miał bardzo dużo czasu na weryfikację roszczeń, a zaniechanie czynności w tym zakresie nie może obciążać powodów. Ponowienie przez nich żądań co wypłaty zadośćuczynienia we wrześniu 2013 roku dodatkowo winno ukierunkować pozwanego ubezpieczyciela na weryfikację twierdzeń powodów i uzupełnienie postępowania likwidacyjnego. Brak reakcji na to wezwanie do zapłaty skutkowało uwzględnieniem roszczeń powodów o zadośćuczynienie z odsetkami za okres od dnia 3 listopada 2013 roku do dnia zapłaty.

Odnośnie żądania zapłaty zadośćuczynienia na rzecz powódki A. M. Sąd Okręgowy pierwszorzędnie uznał, że należy ona do kręgu członków najbliższej rodziny zmarłego M. W. (3) w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Wskazał, w oparciu o ustalenia dokonane w części analitycznej, że należy jej przyznać – w oparciu o ten przepis - zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w kwocie 10.000 zł. Rozstrzygnięcie o odsetkach w tej tym zakresie oparł na tożsamych argumentach, jak w przypadku zadośćuczynienia należnego rodzicom zmarłego.

W zakresie żądań o wypłatę zadośćuczynienia za krzywdę zgłoszonych przez powodów H. W. (2), H. W. (1), P. W., M. W. (1) i A. W. (1) to Sąd I instancji uznał, że nie są one zasadne.

Pierwszorzędnie zgodził się z twierdzeniem pełnomocnika pozwanej spółki, że wypłacone tym powodom kwoty zadośćuczynienia są na poziomie umiarkowanym, nie doprowadzają powodów do ich bezpodstawnego wzbogacenia. Nadto ich wysokość jest adekwatna do rozmiaru doznanej przez tych powodów krzywdy, a także odpowiada aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej współczesnego społeczeństwa. W ocenie strony pozwanej wypłacone zadośćuczynienia pieniężne stanowią sposób złagodzenia cierpień psychicznych po stracie osoby najbliższej i wyrównały uszczerbek powodów o charakterze niematerialnym, związanym z doznaną krzywdą.

Z drugiej zaś strony przeprowadzone postępowanie dowodowe, a zwłaszcza treść opinii sądowych psychologiczno-psychiatrycznych dotycząca tych powodów nie wykazała, aby tragiczna śmierć ich osoby najbliższej – brata M. W. (3) doprowadziła do jakichkolwiek trwałych, psychopatologicznych następstw w sferze ich psychiki bądź innych niekorzystnych i obiektywnie uchwytanych konsekwencji dla ich zdrowia, które utrzymywałyby się do chwili obecnej i nadal znacząco utrudniałyby tym powodom prawidłowe funkcjonowanie w realiach życia codziennego, w tym przykładowo zmuszając ich do ograniczenia jednej ze sfer bieżącej aktywności. Upływ czasu, jaki minął od dramatycznego zdarzenia będącego podstawą tychże powództw, niewątpliwie stanowił podstawę do przyjęcia wniosku, że poszkodowani, rodzeństwo zmarłego M. W. (3) w sposób właściwy i prawidłowy przeżyli proces żałoby po zmarłym członku ich rodziny. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że wypłacone im przez ubezpieczyciela zadośćuczynienia pieniężne za krzywdę w kwotach po 5.000 złotych w pełni rekompensuje utratę starszego brata zwłaszcza, że nadal uzyskują oni wsparcie, pomoc i opiekę od pozostałych członków rodziny w takim zakresie, w jakim doznawali jej od M. W. (3).

Sąd Okręgowy oddalił w całości powództwo W. W. (1) i W. W. (2) w zakresie odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w związku ze śmiercią syna M. W. (3) uznając, że nie zostało ono precyzyjnie udowodnione. Powodowie nie wykazali, że ich stabilizacja materialna przed powstaniem tego wypadku komunikacyjnego kształtowała się w istotnej zależności od aktywności przedwcześnie zmarłego syna M., a w następstwie jego tragicznego zgonu uległa radykalnemu pogorszeniu. Brak udokumentowania tych faktów przez obojga powodów uniemożliwia ocenę ich rzeczywistej sytuacji materialnej, jak kształtują się ich dochody oraz potencjalne zdolności do poprawienia sytuacji majątkowej. Dodatkowo podkreślił, że w przyszłości powodowie mogą liczyć na wsparcie i pomoc swoich pozostałych

dzieci. Brak było w konsekwencji podstaw do przyjęcia, że tragiczna śmierć ich syna M. skutkowałą znacznym pogorszeniem ich sytuacji życiowej, o której mowa w treści art. 446 § 3 k.c.

Odnosnie kosztów procesu związanych z roszczeniami powodów A. M., H. W. (2), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i M. W. (1) Sąd Okręgowy orzekł o nich w oparciu o treść art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., podkreślając okoliczność subiektywnego poczucia tych powodów o słuszności zgłoszonych roszczeń.

W zakresie kosztów procesu w zakresie powództw W. W. (1) i W. W. (2) Sąd I instancji wskazał, że z uwagi na proporcje, w jakich każda ze stron utrzymała się ze swoim stanowiskiem, zasadnym było ich wzajemne zniesienie na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy obciążył pozwanego ubezpieczyciela opłatą sądową od uwzględnionych roszczeń pieniężnych tych powodów, łącznie na sumę 6300 zł, oraz kosztami dowodów z opinii sądowych lekarza psychiatry i psychologa, tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa, w części w jakiej pozwany przegrał proces.

Powyższy wyrok, zaskarżyli apelacją powodowie M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1), H. W. (2) i A. M., w części, w jakiej Sąd Okręgowy oddalił ich roszczenia, zarzucając:

1) naruszenie art. 446 § 4 k.c. poprzez:

- jego niewłaściwą wykładnię i zastosowanie, czego wyrazem było przyjęcie przez Sąd I instancji, że typowe przeżywanie żałoby przez rodzeństwo M. W. (3), jest przesłanką niwelującą krzywdę powodów, ergo -uzasadnia oddalenie roszczeń formułowanych przez powodów na gruncie art. art. 446 § 4 k.c.;
 - jego niewłaściwą wykładnię i zastosowanie, czego wyrazem było przyjęcie przez Sąd I instancji założenia, że wartość roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę związaną ze śmiercią osoby najbliższej, należy oceniać wyłącznie przez pryzmat zasady umiarkowania, tudzież pod kątem zbieżności wartości zasądanego świadczenia z przeciętną stopą życiową społeczeństwa, w oderwaniu od zasady kompensacyjnej roli zadośćuczynienia;
- przyznanie powodce A. W. (2) zadośćuczynienia za krzywdę w wysokości rażąco zaniżonej w stosunku do doznanej przez nią krzywdy i cierpień psychicznych;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- niewłaściwą dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, czego wyrazem było ustalenie, że powodowie (rodzeństwo M. W. (3)) mogli korzystać z pełnej pomocy, tudzież właściwego wsparcia ze strony innych członków rodziny - co ułatwiało im uporanie się ze skutkami żałoby po śmierci M. W. (3);
- dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, czego wyrazem było niewłaściwe ustalenie rozmiarów krzywdy powodów, postrzeganej wyłącznie przez pryzmat typowości objawów, które towarzyszyły powodom w trakcie przeżywanej żałoby;

3) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., wyrażające się:

- w braku uzasadnienia przyczyn, dla których Sąd I instancji oddalił roszczenie powódki A. M., o zapłatę kwoty 20.000 zł - tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, której powódka doznała w związku ze śmiercią M. W. (3);
- w braku szczegółowego uzasadnienia kryterium umiarkowania, tudzież kryterium przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa, którymi kierował się Sąd, miarkując roszczenia rodzeństwa M. W. (3).

Wskazując na te uchybienia skarżący wnieśli o zmianę wyroku w zaskarżonej części, przez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki A. M., dalszego zadośćuczynienia w kwocie 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 3 listopada 2013 r. do dnia zapłaty, zaś na rzecz każdego z powodów M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1) i H. W. (2),

tytułem zadośćuczynienia kwot po 45.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 3 listopada 2013 r. do dnia zapłaty. Wnieśli nadto o zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów, kosztów postępowania w obu instancjach, w tym kosztów zastępstwa procesowego - według norm przepisanych. W razie nieuwzględnienia tych wniosków, skarżący postulowali uchylenie zaskarżonego orzeczenia i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz odrębnie od każdego ze skarżących kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Treść wniesionego w przedmiotowej sprawie środka odwoławczego nie pozostawia wątpliwości co do tego, że jej rozstrzygnięcie na etapie postępowania odwoławczego – w granicach określonych dyspozycją art. 378 § 1 k.p.c. – sprowadzało się do oceny zasadności stanowiska Sądu I instancji w przedmiocie wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wynikającą z tragicznej śmierci M. W. (3), a której doznali rodzeństwo i babcia zmarłego. W sprawie nie jest bowiem kwestionowana zarówno sama zasada odpowiedzialności pozwanej, jak i to, że zadośćuczynienie takie osobom tym przysługiwało.

Odnosząc się pierwszorzędnie do zarzutu wad konstrukcyjnych uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd odwoławczy wskazuje, że zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie sporządzone przez Sąd Okręgowy, choć w kwestionowanym przez skarżących zakresie ma niewątpliwie charakter syntetyczny, zawiera wszystkie powyższe elementy. Godzi się przy tym zauważyć, że sami skarżący podjęli w apelacji merytoryczną polemikę z argumentami Sądu Okręgowego zarówno w zakresie podstaw oddalenia dalej idącego powództwa A. M., jak i w przedmiocie obiektywnego kryterium relatywizacji zadośćuczynienia, co świadczy o tym, że zawierało ono w tym zakresie treści, wystarczające do dokonania tego rodzaju czynności. Powodowie nie dostrzegają przy tym, że przedmiotowy zarzut może być skuteczny tylko wówczas, gdy uzasadnienie wyroku w ogóle nie pozwala na analizę przesłanek rozstrzygnięcia dokonanego przez sąd orzekający, a tym samym uniemożliwia jurysdykcyjną kontrolę instancyjną, polegającą na prześledzeniu logicznej poprawności rozumowania Sądu I Instancji, czego w niniejszej sprawie stwierdzić nie można.

Za oczywiście nieskuteczny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., co przejawić się miało w niewłaściwej ocenie materiału dowodowego wyrażającej się w ustaleniu, że powodowie - rodzeństwo M. W. (3) mogli korzystać z pełnej pomocy, i właściwego wsparcia ze strony innych członków rodziny - co ułatwiało im uporanie się ze skutkami żałoby po jego śmierci. Sąd Okręgowy ustalenie takie prawidłowo wywiódł z treści opinii biegłych, których skarżący nie kontestowali. Sama zaś okoliczność, że opiekę nad tymi powodami sprawowali dorośli (rodzice i babcia), którzy sami byli w żałobie, w żaden sposób nie dyskwalifikuje zasadności tezy, że mogli oni – w pierwszym okresie po śmierci brata – liczyć na ich wsparcie, co niewątpliwie stanowiło czynnik sprzyjający złagodzeniu negatywnych następstw, jakie w ich życiu zdarzenie to wywołało. Oczywiście rację mają skarżący twierdząc, że sytuacja w domu, w szczególności bezpośrednio po śmierci M. W. (3), wpływała na ich nastrój. Tyle tylko, że okoliczność ta pozostaje irrelevantna dla ustalenia, że w wymiarze obiektywnym mogli oni liczyć na wsparcie rodziców i babci niezależnie od tego, że stan psychiczny tych osób był w tym okresie zły.

Co się zaś dotyczy drugiego z zarzutów wadliwych ustaleń faktycznych Sąd odwoławczy wskazuje, że w istocie rzeczy dotyczy on niewłaściwego zastosowania prawa materialnego – art. 446 § 4 k.c., w fazie jego subsumcji do ustalonych w sprawie faktów. Pojęcie krzywdy, do którego w tym zakresie skarżący się odwołują, stanowi bowiem jurydyczny wyznacznik kwalifikacji tych okoliczności faktycznych, które w odniesieniu do osoby uprawnionej definiują zakres

ujemnych skutków, jakie w jej życiu wywołała śmierć osoby najbliższej. Innymi słowy „krzywda” nie stanowi elementu ustaleń faktycznych, lecz określana jest w procesie prawnomaterialnej oceny tych ustaleń.

W tym stanie rzeczy ocena zasadności zgłoszonych przez skarżący żądań winna być przeprowadzona na podstawie ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd I instancji, skoro ich prawidłowość nie została skutecznie podważona.

Przechodząc do oceny zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 446 § 4 k.c. pierwszorzędnie wskazać trzeba, że w utrwalonym już orzecznictwie – w pełni aprobowanym przez Sąd Apelacyjny - wskazano, iż strona może skutecznie zakwestionować w apelacji wysokość zadośćuczynienia tylko wtedy, kiedy jego nieproporcjonalność do wyrządzonej krzywdy jest wyraźna lub rażąca (por. wyrok SN z dnia 15 października 2009 r., I CSK 83/2009; wyrok SN z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 165/2007). Oznacza to, że zarzuty, których intencją jest wykazanie wadliwości rozstrzygnięcia poprzez zawyżenie lub zniżenie kwoty zadośćuczynienia za krzywdę mogą być uznane za skuteczne jedynie w tych sprawach, w których zapadłe rozstrzygnięcie w sposób oczywisty narusza normatywne przesłanki ustalenia wysokości zadośćuczynienia, o których w tym wypadku mowa w art. 446 § 4 k.c. W ramach kontroli instancyjnej nie jest bowiem możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego. Zarzuty te mogą się okazać skuteczne przede wszystkim wtedy, gdy wykazane zostanie, iż ustalając wymiar zaistniałej krzywdy, Sąd nie wziął pod uwagę określonego czynnika, bądź też przypisał mu zupełnie błędne znaczenie, co w konsekwencji miało wpływ na poczynioną ocenę odpowiedniej kompensacji krzywdy.

Taka sytuacja, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zaistniała w przedmiotowej sprawie. Jakkolwiek nie jest bowiem tak jak sugerują skarżący, jakoby Sąd I instancji uznał że, typowość przeżywania żałoby jest przesłanką niwelującą krzywdę powodów, skoro wyraźnie wskazał, że zadośćuczynienie rodzeństwu zmarłego przysługuje, tyle tylko, że zostało ono w całości zrekompensowane przedprocesowo przez pozwaną, tym niemniej nie sposób odmówić słuszności ich stanowisku, iż Sąd ten wadliwie zawęził przedmiot swoich ocen wyłącznie do kwestii przebiegu żałoby w odniesieniu do każdego ze skarżących. Celem zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. jest tymczasem zrekompensowanie krzywdy za naruszenie prawa do życia w rodzinie i ból, spowodowany utratą najbliższej osoby oraz pomoc w dostosowaniu się do zmienionej, w związku ze śmiercią osoby bliskiej, sytuacji (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012, IV CSK 416/11). Celem zadośćuczynienia orzeczanego na podstawie art. 446 § 4 k.c., nie jest zapłata za przedwczesność śmierci, **a kompensata za ból spowodowany pozbawieniem możliwości dalszego życia członka rodziny, który pozostał przy życiu, z bliskim zmarłym członkiem rodziny**, czyli jego celem jest złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej.

Tej okoliczności zaś Sąd Okręgowy zupełnie nie uwzględnił. W szczególności pominął to, że konsekwencje związane z brakiem możliwości obcowania ze zmarłym, powodowie odczuwać będą do końca swojego życia, jeśli zważyć, że z materiału dowodowego nie wynika, aby relacje w tej rodzinie miały charakter dysfunkcyjny. Nie jest zatem tak, jakoby zakres krzywdy powodów wyczerpywał się – w aspekcie czasowym – w samym okresie żałoby. Sposób jej przeżycia posiada niewątpliwie istotne znaczenie dla określenia rozmiaru krzywdy i słusznie Sąd I instancji dokonał z tego punktu widzenia różnicowania sytuacji rodzeństwa zmarłego i jego babci, tym niemniej krzywdy tej w całości nie opisuje. Jej zakres definiują także inne okoliczności, związane z pozbawieniem braku kontaktu ze zmarłym, możliwości uzyskania od niego wsparcia. Z materiału procesowego jednoznacznie wynika, że zmarły jako najstarszy z rodzeństwa, był ukochanym wnukiem A. M., która była z nim bardzo zżyta, a dla pozostałych powodów był autorytetem, wzorcem brata. Brak jest przy tym w realiach niniejszej sprawy jakichkolwiek podstaw do uznania, iż gdyby M. W. (3) żył, to jego relacje z rodzeństwem i babcią uległyby zerwaniu, czy też choćby istotnemu osłabieniu.

Nadmierne znacznie Sąd Okręgowy przypisał, przy tym kwestiom związanym – najogólniej rzecz biorąc – wpływem śmierci M. W. (3) na stan zdrowia psychicznego powodów. Nie deprecjonując istotą tej okoliczności zauważyć bowiem trzeba, że desygnatem krzywdy jest dematerializacja jej substratu, opierającego się na subiektywnych negatywnych odczuciach zachodzących w sferze psychicznej pokrzywdzonego. Ustalenie wysokości zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c. wymaga zatem zweryfikowania cierpienia, bólu i poczucia osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny, skali tych przeżyć i wpływu na życie, przy uwzględnieniu jednorazowego charakteru tego świadczenia. Ujemne następstwa zgonu osoby bliskiej podlegają weryfikacji w trybie obiektywnych

kryteriów miarkowanych w oparciu o sytuację rodzinną strony, łączące stronę z osobą zmarłą plany, zażyłość. Stąd też konstruowanie przesłanek roszczenia z art. 446 § 4 k.p.c., poprzez proste stosowanie poglądów prezentowanych na tle przepisu art. 445 § 1 k.c., w tej sferze, w której zakres znaczeniowy tych przepisów jest oczywiście różny, musi być uznane za wadliwe.

Sąd Apelacyjny nie podziela również stanowiska Sądu I instancji, a także pozwanej, co do pierwszorzędного znaczenia zasady umiarkowanego zadośćuczynienia. Trafnie wskazali skarżący, że celem tego świadczenia jest zrekompensovanie poniesionej przez poszkodowanego krzywdy i to właśnie zasada kompensaty stanowić winna podstawowy wyróżnik materialnej relatywizacji krzywdy. Dokonywana jest ona na podstawie kryteriów subiektywnych mających na celu określenie uszczerbku dotyczącego indywidualnej sfery osobowości, uczuciowości człowieka, w szczególności cierpienia, bólu i poczucia osamotnienia, powstałych utrudnień życiowych, konieczności zasadniczo odmiennego urzędzenia sobie życia. Przy ustalaniu rozmiaru cierpień w sytuacji śmierci osoby bliskiej powinny być zatem uwzględniane: rozmiar cierpień fizycznych i psychicznych, ich nasilenie i czas trwania, dramatyzm negatywnych doznań, poczucie osamotnienia i pustki, rodzaj i natężenie więzi uczuciowych między powodem a zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, występowanie zaburzeń psychicznych lub somatycznych po utracie osoby bliskiej, w tym ewentualne leczenie traumy, stopień i tempo asymilacji do zmienionych warunków, wiek pokrzywdzonego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 stycznia 2013 r. I ACa 714/12, wyroki Sądu Najwyższego z 26 lutego 1962 r., IV CR 902/61; z 24 czerwca 1965 r., I PR 203/65; czy z 12 września 2002 r., IV CKN 1266/00). Zadośćuczynienie ma więc zmniejszyć odczuwaną subiektywnie przez uprawnionego krzywdę, poczucie straty bliskiej mu osoby, utratę jej wsparcia i opieki.

Jakkolwiek oczywistym jest, że ocena rozmiaru krzywdy w kontekście jej kompensacji materialnej, jest rzeczą wysoce oceną, niemniej jednak z uwagi na wypracowane w dotychczasowym orzecznictwie – a przywołane powyżej – zasady tej oceny, za kwoty odpowiednie dla zadośćuczynienia krzywd skarżących powodów, należy uznać kwoty po 20.000 zł. na rzecz każdego z nich. Nie ulega wątpliwości, że śmierć M. W. (3) miała charakter dramatyczny, nagły, wywołując u nich silne poczucie straty i osamotnienia, częściowo jedynie rekompensowane przez możliwość obcowania z pozostałymi członkami licznej rodziny. Negatywne skutki związane z brakiem możliwości obcowania ze zmarłym, korzystania z jego pomocy – zważywszy na prawidłowy charakter więzi istniejących w rodzinie – niewątpliwie odczuwać będą oni do końca swojego życia. Sąd Apelacyjny uwzględnił przy tym, że A. M. jakkolwiek niewątpliwie dotkliwiej – w porównaniu do pozostałych skarżących – przeżyła okres żałoby, tym niemniej te skutki, które związane są z pozbawieniem kontaktu ze zmarłym, z uwagi na swój wiek, odczuwać będzie znacznie krócej od nich, co w konsekwencji prowadziło do wniosku, że krzywda każdego z apelujących kształtuje się na podobnym poziomie. Brak było również, w ocenie Sądu odwoławczego podstaw do jakiegokolwiek zróżnicowania wysokości zadośćuczynienia między rodzeństwem M. W. (3), zważywszy na zbliżony przebieg zarówno samej żałoby tych powodów, jak i przyszłych skutków, związanych z brakiem możliwości kontaktu ze zmarłym.

Kompensacyjny charakter zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c. wyznaczają nie tylko elementy podmiotowe (subiektywne), opisujące krzywdę powodów, ale także obiektywne kryterium korygujące, tj. jego odniesienie do aktualnych realiów społeczno – ekonomicznych. W jego ramach nie jest przy tym wyłączone kierowanie się przy ustalaniu zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach, bowiem jednolitość orzecznictwa sądowego w tym zakresie odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, LEX nr 1712803) Postulat ten może być uznany za słuszny, jeżeli daje się pogodzić z zasadą indywidualizacji okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego i pozwala uwzględnić specyfikę poszczególnych przypadków (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, Nr 2, poz. 40 i z dnia 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, nie publ.). W takim stanie prawnym Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zadośćuczynienie we wskazanych wyżej kwotach kryteriom tym w pełni odpowiada. Nie deprecjonując bowiem w żadnym zakresie rozmiaru krzywdy powodów świadczenie w takim rozmiarze kierunkowo nie odbiega od kwot zasądzanych w innych sprawach o zbliżonym stanie faktycznym. Wydawane przez sądy orzeczenia powinny wykazywać się tego rodzaju elementarną spójnością, która w odbiorze społecznym pozwoli kwalifikować je jako sprawiedliwe. Niezbędne do

tego jest zagwarantowanie, poprzez treść orzeczeń, że w podobnych warunkach obywatele – bez względu na swój status społeczny i majątkowy - traktowani są podobnie. Oczywiście, w przypadku roszczeń odwołujących się do kryteriów ocennych, nie jest możliwe zapewnienie, że każdy odbiorca uzna orzeczenie – w konfrontacji z innymi – za prawidłowe. Konieczne jest wszakże takie kształtowanie treści orzeczenia, która pozostanie z innymi rozstrzygnięciami w tego rodzaju relacji, która wskazywać będzie właśnie na jego ocenność, będącą immanentną cechą uprawnień o charakterze dyskrecyjnym, a nie dowolność. Wychodząc z tego punktu widzenia Sąd Apelacyjny doszedł do ostatecznej konkluzji, że zadośćuczynienia w kwotach po 20.000 zł. na rzecz każdego z powodów są właściwie wyważone do całokształtu krzywd, których wystąpienie zostało w procesie wykazane.

Dlatego konieczne było wydanie wyroku reformatoryjnego, jak w punktach I.1 i I.7 sentencji, przy uwzględnieniu, że świadczenia zasądzone na rzecz M. W. (1), A. W. (1), P. W., H. W. (1), H. W. (2), stanowią różnicę pomiędzy kwotami należnego im zadośćuczynienia, a świadczeniami dobrowolnie wypłaconymi z tego tytułu przez pozwaną (20.000 zł. – 5.000 zł.). O odsetkach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c., z tożsamą i niekwestionowaną przez strony argumentacją, którą kierował się Sąd I instancji, określając początek okresu opóźnienia – w zakresie zasądzonych przez siebie świadczeń – na dzień 3 listopada 2013 r.

Konsekwencją powyższego była potrzeba zmiany zaskarżonego wyroku także w zakresie orzeczenia o kosztach procesu i wysokości kosztów sądowych, jakie zobowiązana jest ponieść pozwana. Co się tyczy kosztów procesu, modyfikacja rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 8 zaskarżonego wyroku dotyczyła wyłącznie kosztów w relacji A. M. – pozwana i wywołana była zmianą proporcji, w jakiej każda z tych stron utrzymała się ze swoim stanowiskiem procesowym, powodującej, że o kosztach tych orzec należało według zasady ich wzajemnego zniesienia, na podstawie art. 100 k.p.c. W przypadku pozostałych powodów, pomimo częściowego uwzględnienia ich powództwa, z uwagi na wygranie przez nich procesu tylko w 1/3, rozstrzygnięcie dokonane przez Sąd Okręgowy nie podlegało zmianie (pkt I.3 sentencji).

Zmiana dokonana w punktach I.4 i 1.5 wyroku stanowiła implikację konieczności doliczenia do kosztów ustalonych przez Sąd I instancji, proporcjonalnie także tych kosztów, które wynikały z dodatkowo zasądzonych przez Sąd Apelacyjny świadczeń. Ich wysokość wyniosła łącznie 95.000 zł. (5x 15.000 zł. na rzecz rodzeństwa i 10.000 zł. na rzecz babci zmarłego), a opłata sądowa od tej należności to kwota 4.250 zł., co przy uwzględnieniu kwoty określonej w punkcie 10 wyroku Sądu Okręgowego oznaczało, że pozwana – na podstawie art. 113 ust. 1 k.s.c. – winna wpłacić tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu łącznie kwotę 10.550. Z kolei w zakresie wydatków z tytułu kosztów dowodów z opinii biegłych, poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa, wynagrodzenie biegłych w zakresie opinii dotyczących rodzeństwa M. W. (3) wyniosło łącznie 3.766,33 zł., z czego 1/3 (proporcja, w jakiej pozwana winna być uznana za przegraną w zakresie powództw tych osób), to kwota, po zaokrągleniu 1.243 zł., co wraz z kwotą wynikającą z punktu 11 zaskarżonego wyroku, skutkowało – na podstawie art. 113 ust. 1 k.s.c. – nakazaniem zapłaty przez pozwaną kwoty 4.141,35 zł.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I sentencji, w oparciu o dyspozycję art. 386 § 1 k.p.c. Dalej idąca apelacja powodów jako bezzasadna podlegała oddaleniu, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego pomiędzy powódką A. M. a pozwaną orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., wedle zasady ich wzajemnego zniesienia uwzględniając z jednej strony to, że każda ze stron utrzymała się ze swoim stanowiskiem w połowie, z drugiej zaś identyczną, bo sprowadzającą się do kosztów zastępstwa procesowego wysokość kosztów, które strony te byłyby zobowiązane wzajemnie sobie zwrócić. Co się zaś tyczy kosztów postępowania apelacyjnego w relacji pozostali powodowie a pozwana, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że okoliczności niniejszej sprawy winny być kwalifikowane jako wyjątkowe, a tym samym uprawniały one do wydania orzeczenia o tych kosztach wedle zasady słuszności, przewidzianej w art. 102 k.p.c. Argumentację przedstawioną w tej materii przez Sąd I instancji, a odwołującą się subiektywnego odczucia tych powodów o zasadności dochodzonego roszczenia, uzupełnić należy dodatkowo poprzez powołanie się na sui generis ocenny charakter dochodzonego przez nich roszczenia, które dodatkowo okazało się częściowo uzasadnione, a nadto na ich niestabilną majątkowo sytuację życiową, wynikającą z tego, że powodowie ci są osobami młodymi, w większości jeszcze niepełnoletnimi oraz

dodatkowo okoliczność, że samodzielnie nie podejmowali oni decyzji o wysokości żądanego zadośćuczynienia, czego konsekwencje – w zakresie orzeczenia o kosztach – zmuszeni byłiby ponieść.

W punkcie IV sentencji Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 113 ust. 1 k.s.c., nałożył na pozwaną obowiązek uiszczenia części opłaty sądowej od apelacji, od której wniesienia powodowie byli zwolnieni, ustalonej od sumy zasądzonych należności (95.000 zł. x 5%).

SSA A. Kowalewski SSA M. Gołuńska SSO del. W. Machnicki